

Egnahem

”Egnahem”, sa pappa. Det fanns både stolthet och trygghet i ordet. Nu hade han kommit ända hit. Med fru och nyfödd dotter. Han hade cyklat hit upp första gången för några år sedan, och sett de alltmer prunkande trädgårdarna rada upp sig längs den slingrande grusvägen. Bakom de röda och vita spjalstaketen पोste grönskan riktigt över av odlarmöda, och alltmer innehållsrika tycktes köksträdgårdarna bli för varje ny sommar som kom och gick. Vid de gröna husen i början av vägen gick höns omkring och pickade, man fick akta sig så att man inte fick dom i cykelhjulen när man kom trampande förbi. Ja, ett nybyggerland var det ännu här uppe, bortanför Svinbäcken, bortanför skogen och berget och de klämtande klockorna därnere vid Rud. Egnahem innebar möjligheter; egen potatis, morötter, äpplen, päron, plommon, ja allehanda frukt, grönsaker, blommor och bär!

Det var skillnad det! För stadspojken, som vuxit upp i kalla hyreslägenheter på Strandgatan och Malmtorgsgatan med utedass på gården och råttor som pilade mellan soptunnorna. Med kakelugnar och kaminer som höst, vinter och vår ständigt måste mättas. ”Vedbrand” hade tidigt blivit ett av pojkens egna ord. När fadern gått bort i sviterna efter spanska sjukan, var det han som hade blivit mannen i familjen. En liten man, elva år fyllda och kortare i rocken än sina kamrater, men nog visste han vad värmen kostade. Strövtåg i Klarälvens närhet kunde dessbättre resultera i riktiga fynd då och då. Blicken blev spanande när han närmade sig strandkanten, när han vandrade förbi sandbankar och tvättbryggor. För älven var inte bara sommarens bad och rodd med herrskap över till Borgmästarholmen. Klarälven var även den vän som ibland förde med sig ved. Tung och sur, visserligen, och den torkade långsamt. Men hem till mor och syster släpades den med stolthet. Till sist spred också drivveden värme. Egen värme, nästan bättre än köpt.

Augusta

Min ”moder”, sa pappa. Så där högtidlig var han när han talade om kvinnan framför andra i sitt liv. Från den lilla fiskarstugan på Värmlandsnäs hade Augusta som ung sökt sig till Karlstad, där hon ”fått plats” som jungfru i ”fin” familj. Flickorna från Näset nådde inte alla gånger så långt ut i världen som deras bröder gjorde, som med säck eller kista på axeln drog till sjöss när våren kom. Men vacker var hon, och många gossar slog sina lovar. Den pålitlige Edvard från Grums, kusk och glaskörare här i stan, fann nåd inför hennes ögon. Med honom blev det giftermål och eget hem. Men spanska sjukan nådde även Karlstad och snart var hon änka, ensam med allt. 1918 och 1919 sågs många sorgetåg dra över stenbron till kyrkogården på andra sidan älven. För de mindre bemedlade låg gravarna tätt, tätt, tätt. Det var sorgesamma år i många hus på Herrhagen och Kvarnberget, i Viken som i Klara... Spanskan var oberäknelig och grym. Men livet fick gå vidare. En lön, om än mager, fick Augusta nu på Posten nedom kyrkan. Dit sågs hon gå. Där höll hon rent i väldigt många år.

Men nu var det 1949. På kökssoffan satt farmor, i vårt eget ”egnahem”. Tänk! Att Torsten köpt hus. Inga hyror som skulle betalas. Inga sura miner från avmätta värdar, och ingen som noterade när man måste ut på dass. Ett hus med egen trädgård, eget spaljerat päronträd åt söder och kök med fönster åt två håll. Här

lyste västersolen in med ett rent välsignat rosa sken.

”Köp”, hade mamma sagt där hon låg på Karlstad BB, överstånden till sist, och med ritningarna utbredda över sängen: ”En och en halv plans.” Noga hade pappa beskrivit det rappade gula huset i kvarteret Körsbäret. Längre hade de sparat. Tveksam var han nog, men lån fanns att få. ”Köp”, sa mamma. Aldrig förr hade hon varit så bestämd.

Så togs beslutet. Äntligen skulle de komma bort från hyresettan i villan på Romstad, bort från den knarrande trappen och övervåningens återhållna liv. Ägaren hade inte ens tittat upp från grötfatet när pappa knackat på i köket och levererat glädjebudskapet: att han nu var far. Till en liten tös. Först efter många sörplande skedar hade värden tagit till orda:

”Ni har bröte överenskommelsen”, var allt han hade sagt.

Redan inom en månad gick flyttlasset genom stan. En slöjdad hylla, egenhändigt vävda mattor, syskrin, bord, lite husgeråd och sängkläder, det var i stort sett allt. Men lasset gick från ofrihet och underordning till frihet och självbestämmande. Så kom mamma till sitt himmelrike – Lorensberg.

Bakom sig lämnade de trädgården som pappa oavlönad hade hållit i beundrat skick. Men mamma var förlåtande: ”De kunde nog inte få några egna barn.”

En knarrande trappa upp

Den vårdagen när insatsen till barnvagnen bars in i köket och placerades på arbetsbänken framför fönstret återkom mamma ofta till. Jubelkänslan kunde hon återge med äkta känsla 50 år efteråt: ”Väggarna riktigt sjöng: *Vårat hus!*”

Dasset fanns en trappa ner i källaren med somriga pappersbonader på väggarna. Bredvid låg brygghuset, där hydrofor, tvättbräda och gryta borgade för möjligheter till praktisk tvätt. Och mamma såg snart sina lakan fladdra över vitsippsbacken.

Men helt ensamma var vi inte i huset. Carlsson ovanpå hade vi fått på köpet. Och med tiden blev vi varse att runt omkring i villorna fanns många barnfamiljer som hyrde ett rum och kök en knarrande trappa upp. Hos Larssons bodde Larssons, hos Boods familjen Carlsson, hos Axelsson familjen Markusson. Magnussons längre bort i gatan hade familjen Rudner ovanpå, och uppemot skogsbrynet hos Sundins bodde familjen Berg. Som jag minns det var det lika spännande att hälsa på överallt. Och egnahem, det blev det för de flesta ändå, så småningom. Framtiden hade ju knappt börjat. Men för Augusta på kökssoffan var det som skett enastående och stort.

Anne-Marie Gustafsson